

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

**МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали і тези VII Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(04-05 листопада 2021 р.)**

1 том

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези VII Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 04-05 листопада 2021 р.). — Т.1. - Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2021. — 102 с.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету музичної та хореографічної освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протокол № 3 від 18.10. 2021 р.

Редакційна колегія:

Шип С.В., доктор мистецтвознавства, професор;

Батюк Н.О., кандидат педагогічних наук, доцент

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції

©Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2021

колективні обговорення, дискусії, відео-презентації, сумісні інформаційно-творчі проекти тощо.

Включення в активну діяльність сприяє зміцненню в учнів інтересу до музичного мистецтва, спонукає до самостійного мислення, навчає їх рефлексувати та інтерпретувати твори і тим самим створює умови для вдосконалення в них культурного потенціалу.

Отже, набуття музичної грамотності школярами має сприяти здатності до особистого переживання й свідомого сприйняття музичних явищ у їх взаємозв'язку і взаємозалежності. Набуття музичної грамотності на таких засадах відкриває кожному учню можливість стати свідомим поціновувачем музичного мистецтва.

Література:

1. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning - <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>
2. Кабалевський Д. Б. (1982). Як розповідати дітям про музику. Київ : Музична Україна, 320.
3. Кьон Н. Г. Домберг О. (2020). Проблема наступності дошкільної і початкової музичної освіти в Україні The scientific heritage». Vol 2, No 52 (52) 28-31.
4. Мішеченко В. В. (2015). Музична грамота в структурі уроку музики в загальноосвітній школі. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер. Педагогічні науки. Вип. 27, 175-179.

Лію Лібою (Китай), Грінченко А.М.

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»)

ДО ПРОБЛЕМИ СЛУХО-МОТОРНОЇ КООРДИНАЦІЇ ПІАНІСТА

Професійна здатність музиканта-піаніста визначається наявністю певних умінь і навичок та їх застосуванням у виконавській і педагогічній діяльності. Суттєвим професійним надбанням піаніста є навичок слухо-моторної координації. Недостатня розвиненість координації слуху та піаністичних рухів призведе до технічних помилок, не якісного звуковидобування, неможливості художньо-виконавського розкриття музичного образу, обмеження виконавського репертуару піаніста. Поліфункціональність даного навичка актуалізує необхідність його

удосконалення у майбутніх фахівців музичного в процесі навчання гри на фортепіано.

Виконавський процес піаніста – це складний фізіологічний, психологічний, розумовий комплекс дій, в якому розкриваються музичні здібності особистості у здатності до виконавської інтерпретації музичних творів. На думку вчених в галузі музичної психології, видатних музикантів-викладачів, виконавців, головним показником спроможності займатися музичною діяльністю є музичний слух.

Музикознавець М. С. Старчеус визначає музичний слух як здібність розрізняти і уявляти характеристики і властивості звуків, співзвуч, звукових структур, які на думку вченої, мають виразне і смислоутворююче значення в музиці [4]. Спрямованість слуху на звуко-виразні і смислові піаністичні завдання підкреслює його глибоку значущість у виконавській діяльності піаніста. Залежно від характеристик музичного мови розрізняють різновиди музичного слуху, а саме: поліфонічний, фактурний, гармонійний, мелодійний та інший. Багатовимірність музичної мови охоплюється цілісно слухом музиканта. Слух диференціює фактуру по горизонталі і вертикалі, вловлює інтонаційні одиниці та їх семантичну трансформація. Але слух виконує не тільки виразну, змістовно-творчу функцію. В усвідомленому підході до роботи підвищується слухова активність і якість виконаних піаністичних завдань. Такий слуховий контроль на рівні слухової рефлексії відстежує, аналізує, оцінює, управляє слуховими діями у виконавському процесі музиканта. Налаштованість слуху музиканта на подібну виразність музики виробляє у слуховому поданні випередження музичного образу та формує вміння чути наперед. Відзначимо, що слухові уявлення активізують і організують кінестетичні відчуття піаніста. Технічне втілення представленого художнього образу в свідомості слухом є виконавської реалізацією музично-художнього образу. Саме на етапі художньої і технічної єдності виявляються особливості слухо-моторних відносин.

Психомоторні здібності музиканта, на думку С. Г. Корлякової, є динамічним компонентом музично-виконавських здібностей і включають в себе м'язову силу, витривалість, швидкість рухів, координацію, рухову пам'ять [1]. Рухи піаніста є цілий комплекс просторових, тимчасових і силових зв'язків, які забезпечують темброве-динамічне звучання, темпових і метричних співвідношення. Зауважимо, що якість тембру, звуку, артикуляції тобто усі засоби втілення музично-художнього образу перевіряється тільки слуховою сферою. Тому слухо-моторна координація потребує злагодженого механізму слухового аналізу-контролю та внутрішніх рухових відчуттів.

У методичних роботах музикантів, науковців (Л. Баренбойм, Л. Гінзбург, А. Гольденвейзер, Е. Ліберман, Г. Ципін) слухо-моторна координація розглядається в зв'язку з формуванням виконавської техніки. Так, видатний піаніст-викладач С.І.Савшинський підкреслює, рука підпорядкована слуховому уявленню і слуховому контролю це "рука, що чує"[3, с. 52]. Більш детально розглядається взаємозв'язок слухо-рухової сфери піаніста у роботі А. Щапова "Деякі питання фортепіанної техніки". Автор вказує на свідомий аспект даного процесу, складність відстеження механізму перемикання художніх і технічних завдань, а також підпорядкування піаністичного апарату мистецькому проекту [5, с. 39]. Аналіз слухо-моторних співвідношень висвітлюється і в роботі К. Мартінсена "Індивідуальна фортепіанна техніка". У своїй теорії вчений посилається на феномен "комплексу вундеркінда", тобто, техніка піаніста знаходиться в ірраціональній залежності від слуху з одного боку, з іншого, рух підкоряється слуховим уявленням [2].

У сучасних іноземних джерелах означений аспект розглядається науковцями Робертом Дж. Заторре, Джойсом Л. Ченом, Вірджинією Б. Пенхуне як когнітивна проблема з обґрунтуванням нейронауковою літературою, а саме: визначенням взаємодії рухової і слухової систем; ролі премоторної кори у даному процесі; автори визначають, що виконання музики вимагає чіткого хронометражу кількох ієрархічно організованих слухових і моторних дій. З точки зору Рейчел М. Браун та Керолайн Палмер, слухо-моторне навчання впливає на слухову пам'ять і стимулює ефективність перцептивного навчання, що дозволить на основі зворотнього зв'язку продуктивно контролювати, виправляти й прогнозувати системи у трансформації сенсорно-моторних дій. Про спільні сомато-сенсорні та моторні функції у музикантів досліджується у роботі Мо Хосода та Шинічі Фуруя. В процесі експерименту автори отримали наступні висновки: у піаністів сенсорні та рухові функції поєднані; спостерігається точність контролю сили під час натискання клавіш на фортепіано; висока тактильна гострота кінчика пальця.

Таким чином, слухо-моторна координація піаніста – це професійна здатність налаштовувати рухові дії відповідно функції музичного слуху (слухові уявлення, слуховий контроль), модулювати й реалізовувати музичний задум у власному інтерпретаційно-виконавському процесі.

Література:

1. Корлякова, С. Г. (2009). *Генезис и формирование психомоторных способностей музыкантов*. (Автореф. дис. д-ра психол. наук), Московский педагогический

- государственный университет, Москва. Получено из <http://www.dslib.net/psixologia-vozrasta/genezis-i-formirovanie-psihomotornyh-sposobnostej-muzykantov.html>
2. Мартинсен, К. А. (1977). *Методика индивидуального преподавания игры на фортепиано*. Москва: Музыка.
3. Савшинский, С. И. (2005). *Работа пианиста над музыкальным произведением*. М.: Изд. дом «Классика – XXI век»
4. Старчеус, М. С. (2005). *Слух музыканта: Психолого-педагогические проблемы становления и совершенствования*. (Автореф. дис. д-ра пед. наук), Московская государственная консерватория имени П. И. Чайковского, Москва. Получено из <http://www.dslib.net/prof-obrazovanie/sluh-muzykanta.html>
5. Щапов, А. П. (1968). *Некоторые вопросы фортепианной техники*. Москва: Музыка.
6. Brown, Rachel M. & Palmer, Caroline (2012). *Auditory–motor learning influences auditory memory for music*. Department of Psychology, McGill University, Montreal Canada 40(4):567-78. Retrieved from <https://link.springer.com/content/pdf/10.3758/s13421-011-0177-x.pdf>
7. Hosoda, Moe & Furuya, Shinichi (2016). *Shared somatosensory and motor functions in musicians*. Scientific reports 6 (11). Retrieved from <https://www.nature.com/articles/srep37632.pdf>
8. Zatorre, Robert J., Chen. Joyce L., Penhune, Virginia B. (2007). *When the brain plays music: auditory–motor interactions in music perception and production*. Psychology, Medicine, Nature Reviews Neuroscience. Retrieved from <http://www.iro.umontreal.ca/~pift6080/H08/documents/papers/Zatorre.pdf>

Ашихміна Н.В., к.п.н., доц.

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»,

Будаєва А., здобувачка першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Актуальність проблеми розвитку творчих здібностей особистості тісно пов'язана із завданням інтенсифікації процесу навчання, посиленням його розвивального впливу. Уроки музичного мистецтва в сучасній загальноосвітній школі слід спрямувати на виховання слухача, здатного самостійно і творчо діяти, зокрема – скласти власну думку про мистецькі твори, відчувати і розуміти створені композитором художні образи, а не тільки повторювати думки та оцінки, нав'язані